

Stanovisko vlády
k senátnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci
v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
(sněmovní tisk č. 156)

Vláda na své schůzi dne 28. dubna 2014 projednala a posoudila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zaujala k němu **neutrální stanovisko**.

Vláda v obecné rovině podporuje snahu předkladatele o nalezení legislativního řešení, které by umožnilo osobám v hmotné nouzi částečně získávat prostředky potřebné pro řešení jejich nepříznivé sociální situace vlastní aktivitou. V souvislosti s navrženým řešením však vláda upozorňuje na některé související aspekty návrhu zákona, které by měly být v dalším legislativním procesu zohledněny:

- 1) Návrhem zákona se do zákona o pomoci v hmotné nouzi vkládá ve vztahu k veřejné službě systém bonifikace (tj. zvýšení příspěvku na živobytí u osoby konající veřejnou službu). Návrh v principu vrací úpravu institutu veřejné služby do stavu, který platil před 1. lednem 2012, tj. před realizací změn tohoto institutu v rámci tzv. sociální reformy, která byla mj. provedena zákony č. 366/2011 Sb. a č. 367/2011 Sb. Vláda upozorňuje, že i tento dřívější systém (před 1. lednem 2012) vyvolával jisté pochybnosti, například že veřejná služba nebyla objektivně dostupná všem, kteří se o ni ucházeli, včetně některých osob se zdravotním postižením (především v závislosti na stupni invalidity).
- 2) Využití institutu dobrovolnické služby jako možnosti osoby v hmotné nouzi prokázat snahu o zvýšení příjmu vlastní prací je obecně sporné. Motivace k výkonu dobrovolnické služby není a nemá být primárně finanční. Jednou ze základních podmínek výkonu dobrovolnické služby, stanovenou v zákoně o dobrovolnické službě, je rozhodnutí dobrovolníka vykonávat dobrovolnickou službu bez nároku na odměnu; dobrovolník rovněž nemůže vykonávat takové činnosti, kterými by nahrazoval práci osoby v pracovněprávním vztahu nebo činnosti zajišťované osobami v rámci jejich podnikání. Cílem úpravy obsažené

v zákoně o dobrovolnické službě je tedy zamezit zneužívání dobrovolníků k aktivitám, které jsou běžně placenou prací. Navržená úprava je však s tímto cílem v rozporu a právní úprava obsažená v zákoně o dobrovolnické službě by s ní tedy v případě jejího přijetí měla být uvedena do souladu.

- 3) Z dosud získaných poznatků z praxe také vyplývá, že nestátní neziskové organizace akreditované Ministerstvem vnitra pro oblast dobrovolnické služby jsou někdy nadměrně zatěžovány odmítáním osob v hmotné nouzi, které nejsou pro určitý druh jejich činnosti vhodné. Většina akreditovaných dobrovolnických aktivit se totiž vyznačuje vysokými nároky na adepty dobrovolnické služby, které osoby v hmotné nouzi často nesplňují. Organizace koordinující dobrovolnickou službu jsou také nečasto vyzývány obcemi k rozšíření dobrovolnické služby o jednoduché manuální aktivity, obce tedy organizování „veřejné služby“ mnohdy přenechávají nestátním neziskovým organizacím s akreditovaným projektem pro oblast dobrovolnické služby. Oba instituty jsou tak v praxi často zaměňovány, což v konečném důsledku poškozuje vnímání a podstatu dobrovolnictví.
- 4) Návrh zákona obsahuje rovněž některé legislativně technické nedostatky, které by v dalším legislativním procesu měly být odstraněny. Ustanovení, která mají být novelizována, obsahují výčet kompetencí svěřených krajským pobočkám Úřadu práce. Tyto kompetence jsou stanoveny jednoznačně – vedení evidence osob vykonávajících veřejnou službu, udělování závazných pokynů při výkonu veřejné služby, kontrola výkonu veřejné služby a uzavírání smluv o výkonu veřejné služby. Navrhovaný zákon však vymezení každé kompetence svěřené krajské pobočce Úřadu práce doplňuje dovětkem „pokud se (pobočka) s obcemi nebo dalšími subjekty nedohodne jinak“. Navrhovaná úprava konkrétně přináší následující legislativní problémy:
 - a) Pokud jde o legislativní konstrukci daných ustanovení, nelze ji považovat za zcela správnou. V případě dikce novelizovaných ustanovení lze dojít k absurdnímu závěru, že například pobočka Úřadu práce může nejenom v určitém rozsahu přenést kompetence na jiný subjekt, ale i v dohodě s daným subjektem nemusí příslušnou kompetenci vykonávat nikdo (srov. dikci „pobočka vede evidenci osob ..., pokud se s obcemi nebo dalšími subjekty nedohodne jinak“). To jistě není záměrem předkladatele.

- b) Není zřejmý důvod použití množného čísla (dohoda s obcemi nebo dalšími subjekty) – není tak jasné, zda je vyžadována dohoda s větším okruhem subjektů, nebo zda postačí dohoda krajské pobočky a jednoho subjektu. Důvodová zpráva v tomto ohledu neposkytuje dostatečné vysvětlení.
- c) Navrhované doplnění § 61 odst. 3 písm. c) zákona vyvolává zmatečnost celého ustanovení: „pobočka ... uzavírá smlouvu o výkonu veřejné služby, pokud se s obcemi nebo dalšími subjekty nedohodne jinak; přitom obec nebo jiný subjekt má zajišťovat (na základě smlouvy) výkon veřejné služby. Není dostatečně zřejmé, jakým jiným způsobem než smlouvou může dojít k přenosu kompetencí z krajské pobočky Úřadu práce.
- d) Upozorňuje se, že stávající § 61 odst. 4 zákona uvádí, že krajská pobočka může s obcí nebo dalšími subjekty uzavřít písemnou smlouvu o organizaci a výkonu veřejné služby obcí nebo dalšími subjekty. Ve světle tohoto ustanovení se navrhované úpravy jeví jako nadbytečné.